

SECCION AMENA.

BARATZAN.

LENBIZIKO JOLASA.

—Arratsaldeon.

—Jaungoikoak arratsaldeon diyola.

—Giro dago.

—Bai jauna, bai.

—¿Ari gera?

—Ari biarko zerbait aterako bada. Gu bezelakuak badaki...

—¿Eta bestiak bezelakuak lotan egoten aldira?

—¡A jauna! beoen kontuba jakiña da: ez da guria bezelakua.

—¿Ez e? ¿Zer chori daude kayol' ortan?

—Karnabak beren kabiyekin. Ara, sagarraren adarraren makillaren puntaren puntan ama, eta umiak ojuka.

—¡Orišen poliki!

—Ama ta aita orain datoz jatena ematera.

—¿Eta orla oitzen aldira?

—Bai; jatena zuzen ekartzen diote ume diran bitartean, bañan amabost edo ogei egun pasa ezkerro, eta bere gisa izateko tamañan jartzen diranian, ill egiten dituzte.

—¿Ill?

—Bai jauna. Ikusten dituztenian kayolatik eziñ aterarik, eta eza-guturik besteren mende gelditzen dirala, ez ayen zorigaiztoa luzatzia-tik, ekartzen diote mokuan learra....

—¿Zer da learra?

—Arri koskor chikiya, jatenen ordezen ematen dihotena itorik umiak.

—¡Arrania! Leziyo polita erakutsi nazu.

¡A jauna! Guk beñere ez degu eskolik izan ta ¿zer naidu bada jakitia? ikusten deguna.

—Kabi polita egitendu karnabak.

—Bai jauna; chikiya eta udare arbolian. Kabirik aundiyena chori chikiyenak egitendu.

—¿Zeñek?

—Chepechak, eta jartzen ditu amabi edo amalau arrautz. Gañera kabi guztiya tapatzendu, eta bakarrik uztenditu bi chulo chiki alde banatara, batetik ez bada bestetik iges egiteko.

—Azkarra da.

—¿Ta orain kantari asidan ori ez da kukuba?

—Kukuba jauna. Kukubak arrautz bat bakarrik egitendu eta ura besteren kabiyan; chanchangorriyenian. Alperkeriz ez du kabirik egiten. Chanchangorriyak ume asko izaten ditu, eta kukubak ikusten badu bere umia gaizki datorrela, iltzen ditu guztiyak.

—¿Bai?

—Bai jauna.

—¿Eta alperkeriz ez du arrautz bat besterik egiten?

—Izan liteke ori ere.

—Ara, aldi artan beste chori bat kantari.

—Bai Chori orrek kantatu ezker, iru egun barru eudiya egiten du beti.

—Egunero onera etorrikonaiz gauza berriyak ikastera.

—Etorri bedi naidubenian, errebero piskabat edo marrubi batzuben artu bidez.

—Bigar arte bada.

—Jainkoak nai badu. Bijua ondocho.

MARCELINO SOROA.

MISCELÁNEA.

Se ha concedido patente de invencion á D. Plácido Zuloaga, vecino de Eibar, por un procedimiento de esmaltado sobre objetos de hierro y acero, bronce, cobre y laton.

Se ha concedido el *Regium exequatur* al cónsul de la República Argentina en San Sebastian y Pasages, nuestro particular amigo don Cándido de Soraluze.

Ha fallecido, víctima de un ataque cerebral, en el momento de celebrar la misa, el venerable Sr. Vicario de Hendaya, Abate Saint Martin, siendo su muerte muy sentida entre nuestros hermanos los basco-franceses.

SECCION AMENA.

B A R A T Z A N .

BIGARREN JOLASA.

—¿Iñor etorri da Iñaši?

—Emen etorri da kaballero euskeraz dakiyen ura.

—¡Euskeraz dakiyena! ¡Euskeraz dakiyena!

—Bai baa.

—¿Ta zer uste dezu zuk, ez dala kaballerorik euskeraz dakiyena?

Bai bañan ez diruri. Aiñ guchi azaltzendira emen... Ta neri gusatzenzait.

—Kaballerua?

—Euskeraz jakitia.

—¿Ta nun gelditu da?

—Echekoandriak atera diyo erreberua ta artzen dago atariyan.

—Ondo egin du. Ehekua da ori, bañan nola denbora luzian ez dan etorri ez dezu ezagutzen.

—Ez bada.

—Tira, bitartian marrubi batzubek bildu zayozkitzu.

—Banua; pozik euskeraz dakiyenian, bestela erdaldunekin nastutzen da bat ezin itzik aiazirik. Emenda bera.

—Bildu bada, bildu, ta penchamentu ta beste lore batzubek ere bai.

—Egun on José Batista.

—Jaungoikuak egun on digula. Goiz dabill, goiz.

—Ez naiz bada ni chit goiztarra.

—¿Zér garaitan jeiketzen da bestietan?

—Amarrak aldian.

—¡Mariya Santisima! ¡Ori bizi moduba! Gizendukoda berrize orrela.

—Goiz jeikitare ¿zér egingodu batek? Denbora ezin botarik ibilli.

—¿Denbora ezin botarik? Iru terditako egun sentiya da ta oyak ustutzen ditugu, bañan etzaigu guri orlakorik gertatzen.

—Sasoi ontan zerbait goizago jelki liteke bai.

—¿Echian izandu da?

—Bai baa, ta Ana Marik emandit errebero ederra.

—Prochu on diyola.

—Eskerrikasko.

—Badaki guk eziñ eman gendezakela gauza aundirik.

—Ez. Zez nai badezute ta beti aitzaki azpiyan bizi zerate.

—¡A jauna! Guk urteko pitarra izan ezkero, eta esne ta tratu piñka bat plazarako, ez gera aserre.

—Ez, ez; ala diruri gauzak. Gogotik ari zera beñepiñ goizetikan.

—Ari biarko. Gure lana, jakiña da, goizeko intzekin egin biar da, bestela eguzkiyak indarra artu ezkero, ez dago konturik nekazariyentzat.

—¿San Isidrore nekazariya omentzan?

—Bai jauna: bañan arrek egiten omentzuben choriyentzat ere, eta guk geonentzat diña eziñ bildu.

—Beñere asetzen etzerate ta. Tira, ¿denbora ederra ez dago?

—¡Denbora... denbora!... Charraguak izaten dira bai, bañan turmoi makurra dago jauna.

—Jaungoikuari kontu aundiyak eman biar dizkatzute zubek.

—¿Bai?

—Bai; zergatik zubentzat ez da gauza zuzenik izaten. Eudiya bada, legortia biardala; eguzkiya ateratzen bada, bazter guztiyak erre biar ditubela; berriz eudiya asten bada, eragin guztiyak usteltzen dirala, eta orrela matrakez betiak zaudezte beti.

—¡Ja, ja, ja! Ez dago gaizki somatuba. Guk egin bañan erraŕago esaten dituzte gauz'oyek, bai. Beok oitubak daude guztiya egiña ikusten ta... Asiko balirake emen, eta gaur jarriyak bigar desegiñak ikusi, esango luteke orduban beste zerbait.

—¿Zer ari zera orain?

—Intza ederra dago ta, kuadru'au maniatzen illar piska bat biltzen ote degun. Ara, lenbiziko kuadrúa ondatuzigun Lázaró eguneko kazkarabarrak arriya añako aliakiñ, ta geroztik izandu diran eudi, aize ta jelatiak, galdu dizkigute babak ta udariak.

—Emen ikusten ditut bada pepita udaloriak.

—San Juan udariak dira jauna. Beida beza nola beztubak gelditu diran arri kolpiekiñ.

—Ala daude bai.

—Ara azak ere.

—Zulatubak, balaz josiya dirudite.

—Ta eskerrak aurrai bezela kontu arturik kristalezko estalkiko azitegiyan nekazkiyen berenjenak enitubela bi egunez lenago aldatu piperrak bezela; aldatzen baditut, galduba naiz.

—¿Piperrak galduko ziran?

Piper aldatubak, bai; bañan nola. ugari nituben, beste ainbeste baño geiago dakat oraindik aldatzeko.

—Ona marrubiyak.

—¿Zer dakazu emen emakumia?

—Emaztia ta alabachuen konpañiyan progatzeko...

—Batista, utzi zayezu chorakeri oyeri.

—¡Alajaña! ¿Euskeraz jakin ta ez ditu eraman biar?

—Lore abek ere artu.

—Bañan plazan batek eta bestek egingo duten dirubekin...

—Išo, išo. Gu beoen echea juten geranian ez degu kezkek izaten zer nai artzeko.

—Bai, ta arare beñere esku utsik etzerate juten.

—Ordañak artzen ditugu ederki.

—Bai, bai. ¡Gauza aundiyak!

—Beoekiñ gu zorretan gelditzen gera beti.

—Abek echera eramaten baditut erriyetan emango naute.

—¡Isillik bego!

—Ez naiz geiago etorriko.

—¡Ori egin biarlake! Badakire Antonio beorren aita zanaren be-soetakua dala ta...

—Mutill ederra dago.

—Ez da makal makala ez.

—Eskerrikasko bada ta naizuten arte.

—Eskumuñak echian eta maizago etorri. ¿Ta emaztia ta alaba ta, zertako ez ditu ekartzen?

—Emakumiak echetik ateratzeko jazten lau ordu biar dituzte eta gaberdiyan jaiki biarko genduke orren goiz etortzeko.

—Bai erri barrenian ez dira emen bezelako kontubak.

—Ez; jigoalekua da emengo lasaitasuna! Emen gorontza eta gona motz gorri batekiñ jantziyak daude, ta an, trapubak trapuben gañian, burutik asi ta oñetaraño aurre alde ta atze aldiak ez dituzte bearik, ala illia nola....

—¡Zer egingo da bada! Nola diran oiturak, artara jarriyak.

—Geruago ta chorakeri geiago. Ariyo bada, urren arte.

—Eskumuñak, eskumuñak, ta naiduten arte.

MARCELINO SOROA.

SECCION AMENA.

B A R A T Z A N .

IRUGARREN JOLASA.

—Ara, ara, ¿nor agertzen da emen?

—Neu, neu, kost'aldian esaten duten bezela.

—¿Bizi da, bizi?

—Bai nai beñepiñ. ¿Eta zubek?

—Osasuna degu, osasuna degu. ¿Nolatan egonda orrenbeste egun etorri gabe?

—¡Zér naizu! Goizero nabill maindiriak eziñ botarik gorputzetik. Beti lenbizitik asmo onak artzen ditut eta gero poto egiten det. Beste ainbeste gertatzen zait udaran bañubekiñ. Urtero ogei ta bat edo ogei ta amaika bañu artzeko asmuak izaten ditut; badakizu pariak ez dutela izan biar on egiteko....

—Ala diote jauna.

—Bai naiz iduripena bat izan; bada, asmua artzen detan egunetik lenbiziko bañuba artzerako, jutentzait guchiyenaz illabete.

—¿Ta nola orla?

—Nola lenbiziko bañuba izaten dan gorputz ikarik aundiyena ematen dubena, eziñ asmatuik nola bigarrenetik asi.

—¡Orreatik ez da ori errez izango!

—Ta azkenerako gelditzen naiz iru edo laurekin. ¿Zér da gurguraku'ori?

—Uşuak jauna. Oyek ere aparejucho batzubek badaude; egundañooko gaitza egiten dute janik lechu landare guziya. Debekatuba da irukitzia, eta ez balitz auzokuekin gaizki jartziagatik, salatuko nituke biardan lekuban.

—Bai, lan charra da besteren kaltian irukitzia.

—Ona emen beste enrea makilla.

—¿Zér da ori?

—Pinchana da jauna. Chori orrek ondatzen ditu bazter guztia. Aza landare, aza lore, erresauak, denak. Uste du guztiya jateko ona dubela, eta mokuekiñ atera ta bota egiten ditu.

—¿Ta burrioyak?

—¿Burrioyak? Oyekiñ ez dago gauza zuzenik; pikardi aundiya egiten dituzte jauna, garitan ta artotan. Len erri guztiyetan bizi lagun bakoitzak, urtian bi biartzituben arrapatu ta alkatuari eraman.

—¿Zubek ez dezute artorik egiten?

—Ez jauna: artua egiten dubenak artua jaten du, bañan tratuba dubenak ogiya ekartzendu.

—¿Ta sagarra nola dijua?

—Nola dator esan beza. Bada, geyena loratuzan kazkarabarra bañan geruago, ta ichura polita dakar. Ezkutuko loriekin, badaki, jantzi ona dauka jauna.

—¿Zér prohuba jantzi onaekiñ poltzilluban dirurik ezpada!

—Ara ba, berrogei ta amarri galdetzen badiyo, berrogei ta amarraz bakoitzak bere gisa esango diyo.

—¿Zér sagarrekiñ egiten da sagardorik onena?

—¿Sagardua! ¿sagardua! Nastuban egiten da; nola sagar klase asko dan...

—¿Zér klase dira bada?

—¿Zér klase! ¿zér klase...! ¿Ta kontatzen errez alda? Badu zamo-ra sagarra, kamuesa, aizpuruba, parada, chalaka (au gaziya da), andoain sagarra, panpandoja (ona, sagardo gozua egiteko) aritza (char antzekua), urtebiya, gezamiña, giel chorrocha edo mutur luzia (oso ederra da jateko bañan du azal lodiya), udare sagarra, errege sagarra, elgieta, libra sagarra (aundiya) deitzen diotere mandaburua), azirik gabia, ta orla beste asko.

—¿Arrayia! Uste nuben etzendubela bukatzen. Nik baño geiago dakizu.

—¿Bai! Beok beste eskola dute ta gauza aundiyagetan sayatzen dira.

—¿Zér naizu gauza aundiya gorik lur kontubak baño? Ori da biarrrena, eta gu bizi gera nola ta nundik jaten degun jakiñ gabe. Lurraz ematen ez badu ez da ezer mundu ontan.

—Ori ala da bai. Bañan beok geiago baliyatzen dira beren izkribu edo itz batzubekiñ, gu gure lan guztiyekiñ baño.

—Alare zubek biarrago zeazte.

—Gu beti batian jauna.

—¿Nórk daki? Nekazariyatetik ere ateratzen dira gai onak beste gauzetaako. Mundu onek gora bera asko izaten ditu.

—Bai, mundu au luzia ta laburra da.

—Nola dijoakiyon bati.

—Ori, ori.

—Eta munduban guztitatik izan biar, mendiyak eta lur berdiñak bezela, ala aberats nola eskas jendiak, eziñ esanik zéiñ diran zorion geiagokuak. Eta mendiko egurrekiñ ere gertatzenda, egur batzubekiñ santubak egiten dirala, eta bestiekiñ ikatza.

—Ori ere ala da.

—Eta orrearik askotan guchiyena iduritzendana bizi da obetoago. Ara bein baserriko bi mutill koskorri aituniyotena:—I errege baintz ¿zé jangouke?—¿Nik? Naikua talo t'esne. Eta ik?—Ik onenak esan ta, ¿nik ze esango diat?

—¡Ja, ja, ja, Ayek ere etzuten bada gauza aundirik eskatzen.

—Ez, ez. ¿Ta zer egintzuben Jose Erramonek?

—Ameriketara juntzan.

—¿Juntzan beaz?

—Bai, lagunak arrotuzuten ta...

—Jungo etzala ta...

—Bai, beti ezetz ta ezetz, ta azkenian bayetz.

—Eudi tantuak asten ditu.

—Bai jauna; ez dakar malezi aundirik, baña obeko degu barrena sartu.

—Bai, bai, guazen.

MARCELINO SOROA.

la tarifa nacional francesa y no la extranjera, cual sucedía hasta ahora.

Felicitamos á la Sociedad de Ciencias y Artes de Bayona y demás corporaciones de los Bajos Pirineos por el buen éxito de sus patrióticos trabajos en pró de la prehistórica lengua euskara.

Leemos en nuestro apreciable colega *El Eco de Navarra*:

«Hemos oído elogiar á personas inteligentes el mérito artístico de un precioso cuadro que está expuesto al público en el escaparate de los Sres. Urniza, de la calle de Calceteros.

En la parte superior aparece la Virgen del Rosario con el niño Jesús sobre preciosos matices de cielo, acompañada de dos hermosos arcángeles que ayudan á subir á las almas purificadas del purgatorio.

Las actitudes de las que esperan con sublime resignacion, la expresion de sus rostros y la correccion del dibujo, acreditan que esta obra es una de las más notables que ha producido el pincel de nuestro amigo D. Eduardo Carceller, profesor de Bellas Artes de la escuela de Artes y Oficios de esta capital.»

SECCION AMENA.

B A R A T Z A N .

LAUGARREN JOLASA.

Egun on Ana Mari.

—Egun on Jainkuak digula. ¿Zér dabill orren berandu?

—Pasai aldetik nator.

—¿Beru'onekiñ?

—Ez da charra noizik beñ astiñ aldi bat gorputzari ematia izerdi-azirik, ia aragiyak piškabat jeisten otedian.

—Bai jauna; bañan ez beiyela emen aizetan egon.

—¿Aizerik bai aldabill bada?

—Betire... Alkandora emango diyot aldatzeko.

—Eskerrikasko: ez da gauza orrenbesterañokua.

—Batistaren alkandorak ¿zakarchuak izango beorrentzat?

—Biar banuke elitzairake ajolik. ¿Ta aun dabill Batista?

—Entierruan jauna. ¿Ez aldaki?

—¿Zér?

—Iltzaigula...

—¿Zéin?

—Auzoko gizona.

—¿Il da beaz?

Ill... ill... ill ez, bizi. Badaki.. mundu ontan ordu jakiñik ez degula ta... ezdago ezdago...

—¿Zér egingo da bada! Jaungoikuak berekiñ dezala.

—Ala dezala gizarajua.

—¿Zér ari ziñan?

—Illar aundiyenak bildu ditugu ta emen gobara zabaltzen jauna... Joišpinaši anillatzen, beyak ere kanpuan ditugu lanian ta...

—Aiziak bota ditu emen pusken erdiyak.

—Legorrak daude oyek jauna. Gero noizik beñ eltziari begiratze-
ra egiten det jira, egosi otedan.... ta orla.

—Emen degu Batista.

—Jaungoikuak egun on digula.

—¿Gizona! ¡Ori da apaintzia! ¡Ze majo!

—¡Majo! majo... ¡Noizik beñ jantzi biar guk ere ditugun galak!

—Chaketa berriya ta...

—Chaketa... ez da orren berriya, bañan ez da zarrare. Geyenaz ere... ¿zenbat urte izango oteditu bada? Sei... zazpi.... bederatzi.... amaika.... ori geyenaz.

—Ez da asko. Geiago lirake amabi.

—Galtzak zerbait gešiago dituzte bai, zergatik gu ezkondu giñala bada... ogei enbat urte, eta Ana Mari lenbizi ezagutu nuben urtian egiñak ziran ta, ori zan sei urte enbatzubek lenchiago....

—Ez da asko. Ogei ta sei urte. Ez dira zartu zu aña. Ichura ona dakate.

—¿Guk noizik beñ besterik ibiltzen alditugu bada?

—¿Bañan sisak jaten ez dizkitzute?

—Sisak aberatsen erropak jaten dituzte; guriak charchuak dira ayentzat ere.

—¿Ta kapa?

—Kapak.. badu bere denborachua jauna. Aitona zanena zan... ta arrek aitarena omentzuben ta..

—Bai. Moisesen denborakua, tira. Orren majo zaudezen kasuan tori zigarrocho bat.

—¡Jesús! ¡Galanta da beñepiñ ori! Badaki jauna nik pipa besterik erretzen ez detala.

—Artzazu ta errezazu.

—Eskerrikasko: chikitu ta pipan erreko det.

—Nai dezun bezela. ¿Entierrotik zatoz beaz?

—Bai jauna Luze baño seguru auzoko gizona junda. ¡Ondo falta aundiya egiten zuben bada! Aza osto oyek ere ez lirake orla egongo bera begira balego Bañan Jaungoikuak daki zer egiten duben ta...

—Egiya.

—Echia ta obia munduban guztia.

—Ana Marien koñataren erriko gizonak bezela eskatu biar ziyon Jaungoikoari.

—¿Nola eskatu ziyon bada?

—Miñez azkenekuetan zeguala, agindu zizkaten Elizakuak. Artu zituben, eta abadeak jarri ziyon eskutan Gurutze Santuba esanik iltzen zegoanari, eskatzeko Jainkuari biotz biotzetik geyena komeni zitzayona, emango ziyola, eta baita ere sendatu ala komeni bazan. Abadea atera zan beñ aguro, así zan antsika ta gogotik izketan. Abadea orduban geldituzan ate atzean ta giltzaren chulotik aitu zuben esaten zubela: «¡Nere Jesukristo jauna! Zere eskuetan daukazuna guztia. ¿Ni ill bear nazu? ¿Zér aurreratzen dezu ni ill ta? ¿Nola azaldu bear det nik zure aurrean, baldin oraiñ daño oroitu ezpanaiz zuzaz? Emaztea gelditzen da iru umerekin. ¿Nola bizi beardu? ¡Orain nenguen ni zuzaz oroitzeko ustean!... Ni ill ta ¿zér aurreratzen dezu? Ezererez. Ni errukigarri bat naiz. ¿Nai dezu ill gizon on bat? ¿Bere denbora guztia zu serbitzen pasa duana? ¿Meritu aundiyak agertuko dizkitzuna? Orra On Migel abadea. Ill ezazu ori. (Ta abadea aitzen zegoan). ¿Naizu ill gizon gaisto bat, erri guztiya nastu ta iskamillan ipintzen duana? ¿Gizon ori kendu ta pakea errian egongo dan bat?

Ill ezazu Machin eskribaua, eta arren izan zazu nizaz miseriakordia beste bateraño; nik itza ematen dizut, aurrera oroituko naizela zuzaz obeto orain daño baño.»

—Ja, ja, ja, ja! Etzan motela gizona.

—Sendatuzan....

—Sendatuzan beaz?

—Bai; ta eskribauak jakin zubenian gauz'ori juezetara eramantzu-ben.

—¡Ori da kontuba, ori!

—Ez, ez; gertatuba da. Banua.

—¡Ze! ¿Bai aldijua orrenbesterekin?

—Bai, beranduba da.

—Eltzekaiya ustuko degu alkarrekin.

—Ez, ez; ariyo.

—¿Ta ez aldu eraman biar baserriko kutsurik? Artu bitza arrosa batzubek... Oyek ez: zabaldubegiyak daude. Ara: abek, abek.

—Eskerrikasko.

—¡Bai! ¿Pasaitarrena e?

—¿Zér da Pasaitarrena?

—Nik eskerrikasko esan biarriari beorrek esatia.

—¡A! Prochu on dizuela.

—Baita beorri ere egitian.

—Urren arte.

—Bijua ondocho. Eskumuñak, eskumuñak.

MARCELINO SOROA.

La Asociacion de Escritores y Artistas, domiciliada en Madrid en la calle del Clavel, n.º 2, ha nombrado su representante en Bilbao á nuestro querido amigo y colaborador literario D. Vicente de Arana, recientemente premiado con diploma de primera clase en la Exposicion promovida por aquella digna y celosa asociacion.

Bajo la presidencia del Sr. Alcalde se reunió el 16 del corriente la comision que entiende en la ereccion de una estátua á Oquendo, acordándose nombrar una subcomision que estudie las líneas generales del proyecto y escoja el sitio más adecuado para emplazar la estátua; y que desde luego se inicie la suscripcion, para lo que la subcomision designada presentará el proyecto ó forma en que deberá hacerse la misma.

Se dispuso nombrar individuos de la Comision ejecutiva á los señores Echave y Goicoa, arquitectos provincial y municipal, respectivamente, y al Sr. Irureta, director de la clase de dibujo de la Escuela de Artes y Oficios.

La comision se mostró conforme con que el escultor guipuzcoano D. Marcial Aguirre sea el que haga el modelado; acordando por unanimidad un voto de gracias al general Arteche por sus trabajos en pró del proyecto; y dirigir una atenta comunicacion al Sr. Ministro de Marina, para que se sirva manifestar qué resultado ha obtenido la suscripcion abierta en los departamentos marítimos.

SECCION AMENA.

B A R A T Z A N .

BOSTGARREN JOLASA.

—¡Alare lagunekiñ datorrenian!

—Bai, Batista. ¿Nola gera?

—Onda, jauna, ondo. ¿Ta beok? ¿Zér diyo damacho onek? ¡Au alabachua dakarren! ¡Ze bapa! Azi da gogotik. Beorri baño geiago egin da.

—Bai; abek gora datoz.

—Bai jauna, ta gu makurtzen. Zartu ta kokotza luzatu, ta sudurra ere bai, ez da gauz onik.

—Ala biar. ¿Oraiñ ere achurketan ari zera?

—Geiegi. ¡Emen zer dagon balekiteke! Beto, betoz; achur geiago baditugu.

—Eskerrikasko. Gerriyak gogorchuak dakazkit.

—Biguntzen dira bada emen ederki.

—Ondo asaletik ari zera beñepin.

—Ala eskatzen du gauzak. Egundañoiko istilluba daukagu jauna. Ez du beorrek bere biziyan ikusi orlako komeririk.

—¿Zér da bada?

—Zér dan? Diabrukeriyak egiten dizkigutela lugartzak.

—¿Lugartzak?

—Bai jauna. Ara; oraiñ ere muturra moztu diyot bati. Begira bezayo; legorreko langosta dirudi. Itsasokuak bezela ditu bi agiñ luze bakoitza iru ortz chorroche kiñ, atzaparrak, tripa azpiya, ta gorputz guztiko ichura.

—Ala ditu bai.

—Pizti charrak dira oyek jauna.

—Bada badira orla piztiyak ain erruz, zeruba estaltzen dutela, eta Ameriketara geldi azitzen dituztenak zaldizkoak eta burni-bidetako trenak.

—¡Aundiyngo da orreatikan ori! Abekiñ bada oso lan gogorra dakagu. Pizti abek eramaten dutena, izugarriya da. Oraiñ ere bi bider piperrak aldatu ditut jauna, ¿Badaki? Piperren zañak ebaki, ta ilda uzten dituzte.

—Orduban kaskarabarrak, usuak, pinchanak eta burrioyak baño okerrago dira.

—Esango nuke bayetz.

—¿Ta asko da?

—Eunka daude emen bertan ere, ta kabiya lurren asalian egiten dituzte.

—¿Eta ez alda oyentzat erremediorik?

—Erremedioa.... Tolosa baño berañiago omen dago Ama Birjiña erremediokoaren ermita.

—Ala dago bai, ondo polita.

—Bestela abentzat onena da, egunero landariak jorratzia. Ona nun duben beste bat; erdi erditik ebaki det. Ona dala diote ere dau

den lurren erdiyan, zulo bat egitia, eta an zimauro berua botatzia, ta lugartzak biltzen dira berotasunera, eta an bertan chautzia onena.

—Bai, errezago izango da.

—Ara bestia. Muturra austeko lugartzari ausen da onena. Itzal aldian ez da batere, bañan eguzkiyak jotzen duben lekuban, erruz da jauna. Udan āsal āsalian egoten dira, ta neguban oso lurpian sartzen dira. Ona bestia. Kuadru'ontan au azkenekua izatitak, ogei pezetako bat emango nuke.

—Aldabako bikariyuak konjuratuko balitu, denak ilko lirake.

—¡Emango geniyoke bada diru ederra! Baña ez da Aldabako bikariyorik emen abek konjuratuko ditubenik.

—¿Zergatik ez?

—Ez omen dute baliyo emen konjuruak. Donastiarrek fede guchi dutela ta....

—¿Orren guchi?

—Ala diote jauna.

—Izan liteke batzubek otz samarrak izatia, bañan guztitak izango da.

—Nik ala uste.

—Bada fedeik ez dan lekuban, ez da gauz onik.

—Ez jauna, ez.

—Orain lugartzak jaten badituzte landare batzubek, federik ez baltz, ez lirake faltako beste lugartza aundiyagoak dituzun bazter guztikak arrotuko lituztekenak.

—Bai ¡ayeri atiak zabalik utzi besterik ez leoke! Ara beste piñti berriya. Abek ere lanbide ona ematen dute bada!

—¿Zer dira?

—Ar gorriñta me batzubek, gaitz aundiya egiten dutenak.

—¿Bai e?

—Bai jauna. Azpitik gora nundik nai sartzen dira. Ar abek konjuratzeko deitu omen zioten bati, ta konjuratu ta gero eman omen zioten amar pezetako bat ta bazkari ona, jendia oso pozik gelditurik. Bañan arrak berriz azaldu omen ziran, eta galdetu omen zioten nola litekean gertatu ori, arrak konjuratu ta gero. Eta eranzun omen zuben.—Ezta ori gauza arrigarriya. Nik arrak konjuratu nituben, baña emiak geldituko ziran.

—¡Ja, ja, ja, ja! Ez dago gaizki esana. Bañan zubek ere ezerez bezela ta burubari atz-egiñaz, erdizka esan ta osorik adiazitzeko gisan sartzen dituzute ziri onak.

—¿Guk jauna?

—Zubek ez: baserritarrak. Aterakeri marrajochuak....

—¡A jauna! Gu bian egon ordia ta... guk ere zerbait esan nai ta... nolapait moldatu bear ta... Beok lasayago esaten dituzte goitik bera, bai.

—Orain ere beste ziriya sartu dezu zuk.

—Aitzen deguna jauna.

—Bada, orain urte batzubek dirala atera ziran Goyerrin echetik bi apaiz ta jun ziran ibilli bidez Ikaztegietakako onduan dagon Aldabako echadi edo barriyo aldera. Bat gelditu zan zigarrua pištutzen eta bestiak nola izaten zuben jolaseko gogua nekazariyekin, aurreratu zan an artogareak ateratzen ari zan baten ingurura, esanik.—Arratsalde on gizonchua. —Bai berorrire.—¿Artogareak ateratzen ari alzera? —Bai jauna. —¿Zergatik ateratzen diozute?—Esango diot: batetik ganaduari jaten emateko, eta bestetik, mesede du artuak, zergatik intza sartzen zayo artoari eta freskoago egotenda.— ¡Zér arto ederrak dauzkatzuten!— Bai jauna; igaz denbora onetan baño obeak.—Igaz ere onak izango ziñituzten, zergatik zimauro asko botatzen diozuten —Bai jauna, baño ¿Ez al daki zer gerta zitzaigun?—Ez dakit. —Orrako berorren lagun ori, askok uste du apaiz ona dala baño.... Gizon gaiztoa da ori.—¿Zergatik?—¿Zergatik esaten du? Orrek ondatu ginduzen igaz.—¿Nolatan?—Esan go diot. Gure apaizari gertatu zitzaion Tolosara jua bearra, eta ori jarri zuten kontu artu zezala gure barriyora, eta ¿zér gertatu zan? kargatzenda trumoi aundi bat arratsaldera, apaiz guztiyak beren parrokiatan jarri ziran konjuruan, eta orrek nola bai zekien gurea kanpoan zala eta ez genduela nork esti edo atzera eragiñik, guregana botamen sekulako arriya.... Gu bildu giñan Elizara jende guztia, jo genduen kanpaya, erre genituen belar onak, bañan trumoi arri atzera eragiteko ez gendukan bertuterik, eta, orra nun kanpo guztia galdurikan utzi zigun. Orrek.... orrek....

—Baserritarren batek sortuba izango da kontu ori ere....

—Ez da sortubare; egiazko jolasa da. Lengo egunen batian bota emendu arriya Irun aldian.

—Bai jauna; bañan gabian, ta gabeko arriyak ez du bertuterik jauna.

—¿Ez e? Illunpetan ez du ikusiko ta ez jo ere.

—Ez jauna. Zarretatik ala da aitzia, eta egundaño guk ere ez degu ezagutu. Egunez egitendu gaitzik aundiena, eta batez ere eguerditik labak edo bostak bitarteko arriyak.

- Bai, orrek badu bere izaera.
—Izango du jauna.
—Alkachofak politak daude.
—Bai jauna; batzuben eman dituzte.
—¿Orren goiz?
—Goiz ez da jauna San Josietako asten dira udaberrikuak eta beste abek ematen dute geruago, udan.
—¿Ta baburrenak?
—Ondo dijuaz
—Datoz, esantzazu. ¿Ni sagarrekin bezela asten altxera?
—Arrazoi du. Jayo dira ta euririk ez dute geiago biar, baizik eguzki ederra.
—¿Ana Mari echian da?
—Bai jauna.
—Barrena guaz bada,
—Bijuaz, bijuaz. Sarri naiz nire beokin.

MARCELINO SOROA.

1.º ITANASIAREN ASKANTZA:

AMA.

SECCION AMENA.

B A R A T Z A N .

SEIGARREN JOLASA.

—Batista ¿Zér du beyak orrela marruaz?

—Asarre dago jauna. Atzo umia saldu geniyon ta....

—¿Diru ederrik artuko zenduten beaz?

—Poliki samar artu degu bai....

—¡Poliki samar! ¡Poliki samar! ¿Noiz aoa betian esan bear dezute gauza bat?

—Aoa betian jauna... ¿erraz alda ezer esaten?

—Zubentzat ez beñepiñ. Ta ¿zeñi saldu diozute?

—¿Zeñi saldu? Oker esanda zuzenena aitzera emango diot. ¿Badaki Loyolako Anton, Balia deitzen diotena?

—Bai ba.

—Arren semeari jauna.

—¿Ta jakin leike zenbat diru artu dezuten?

—Aguro esango diogu jauna.

—Ori galdetzen dizut zergatik beñ Erretereriko feriyen, arkitu nizan idi paria saldu zuben batekiñ, ta galdetu niyon—«¿Idiyak saldu omen dituzu? —Bai jauna, bai—eranzunziran.—¿Ta nola eman dituzu? —Merke, jauna, merke.» Ta etziran geiago esan. Gero bidian ikusi nuben eroslea idiakin, ta galdetu niyon ere:—«¿Gaur egin da tratu ona e?—Bai jauna, bai.—Pare ederra daramazu.—Ala, bada, ala.—¿Ta nola artu dituzu?—Dirubarekin. Gariñti, jauna, gariñti; eranzun

ziran ojuka; ta ez batak eta ez besteak etziraten esan zenbatian sal-erosi zituzten.

—Jolaserako gogua zeukala usteko zuben ta ...

—Beti; kezka.

—Guk bada bi ontzaterdi artu ditugu, jauna.

—Ez guchi ere.

—Ume galanta zan ordia.

—Ala zan bai. ¿Badakizu bidian ikusi detala Galburuchinpartate-piko gizona?

—¿Ikusi du beaz?

—Bai; oso galduba dago gizon ori.

—Ala dago bai. Erariyak, jauna, erariyak.

—Orduban oker dabill.

—Aisa dabill oker. Frankotan ikusten aldegu okerka.

—Ez da bada okerka aisa ibilduko.

—Ez gizarajua, ez. Orain berriro echetik ateratzen asi da. Len ere egontzan estuturik buruba nastu ta gorputzeko dardarrako aundiyakin, ta piskabat konpontzen asi zanerako, eman ziyon bere erariari, ta orra ze ichura artu duben berriz.

—Ez dakar icliur'onik, ez.

—Gezurtatuba nai nuke atera, bañan uste det denbora guchiko gizona dagoala.

—Ala diruri.

—Ta famili gajo orrek errukitzen nau. Len azaltzen zan bezela, ta orain oso eroriya dago jauna. Negargarriya da. Etzan jauna inguru guzti abetan orlako bastarrik. Orko soro-baratzak, zoratzen zuten bat; bañan gizon ori echeke lanari utzita gurdiyarekin batera ta bestera astia, izandu da famili guztiyaren ondamena. Achurren orde akulluba artu, goizetik pipa piztu ta bidian sartu trabena batian, ta bestian ere bai; diru geiago irabazteko asmuarekin ibilli jo batera ta jo bestera, ta ardipat azaltzen ez echian... Gero asi zan feritik ferira, ta gabetan geruago ta echeratzeko kontu guchiyago... andre gajua goizetik arrats ler egiten lan gogorretan, aurrari-re kontu artu biar, ta guztiya arras-taka jauna. Andre gajua nekatuba, gaberdiyan gizonaren zai...

—Bai; ta echian beriala sesiyua.

—Ori jakiña. Gizon ori echian dan bitartian, ordu beteko pakerik ez. Aurak berriz zer ikusi ura ikasi....

—Bai; amaika ikusten dira orrela. Ta gaitz, erdi beren buruben

kaltian bakarrik balitz, bañan jartzen dute famili guztiya ištillu gorripian. Erariyari ematen diyona, alpertzen da, ajolakabetzen da, ta dānik gogorrena ta osasunik oneneko gizona, ikusten da sasoirik onenian, mundu au uzteko zalantzan.

—Bai jauna. Eche ortan ere botiketan jun dan diruba...

—Gorputza galdu, ta animarentzat ere azken ordu charrak.

—Ala da jauna.

—Ta erariyak beñ artu ezkeru, zalla da uztia.

—Ala izan biar du, bai.

—Asmuak artzen dira batzubetan, gaur utziko... bigar utziko ..bañan ortarako gorputzari oso gogor egiñ biar zayo. Ara beñ zer gertatu zan. Zegamako emakume bat mintsu egonik, juntzan izen aundiko sendagiñ edo mediku batengana, eta aren aurretik konsultako zegon gizon bati, medikubak ikusi zubenerako esan ziyon: —«Edo aiz tabernaria, edo errotaria.—Ez dabill urruti. (Eranzun ziyon). Orrela gaitz guztiak asmatzen baditu, sendatuko nau, bada ofizioz errotaria naiz, eta gañera trabena eduki genduan orain dala bi urteraño, baña denbora orretan nere andreak trabena etzala guretzat ona esaten zuan, eta utzi egiñ genduan.—Ezagun dek bai zeñ aizen.... ¿Ardo zalea izango aiz? —Bai jauna; orrek nauka bizirik.—¿Bai e?—Bai jauna.—¿Moskortzen alaiz?—Iñoiz bai jauna.—¿Moskortu ere bai! ezagundek bai. ¿Askotan?—¿Ai bada jauna! Gu bezelakuak ez du beti izaten modua... —Ara gero... emen esan bear dituk ire faltak konfessoreari bezela; kontu gero. ¿Asteán beñ moskortzen aiz?—Bai jauna, jai egunak ja-kiñak ditut.—¿Bai e? ¿Geiagoetan ere bai? ¿Zenbat aldiz asteán?—Esango diot bada. Trabena genduenean, janarekin egiñ bear nuen gas-tua, egiten nuen ardoarekin eta bete samar geienean ibiltzen nitzan, bañan orain asteán batez beste iru egun ainbestekoak izaten ditut, bañan adi beza, balantza samarrean izan arren, nerau echera joaten naiz.—¿Bai e? Deabruyen gizona... ezpadiok utzitzen bizio orri, laster illko aiz.—¿Illko otenaiz bada?—Bai eta laster. —Nik uste nuan bada ardoari utzi ezkeru illa nenguala; ¶nere andreak zer poza artuko duan ori aditzean! —Ik egiñ bear dek iru egunean ankaetatik artu oerakuan bañuak mostazarekiñ, eta aurrera paper orrek esaten dituanak egiñ ondo, bestela galdua aiz.—Bai jauna, bai: biziagatik egingo ditut» Gi-zona atera zan eta emakumia gelditu zan konsultan. Andik ordu laur-den batera arkitu zan emakumia kalia, barrengo moteltasun edo flaki-yarekin, eta nola baizegon mintsu, sartu zan trabena chulo batian salda

piskabat artzeko asmuarekin. Eraman zuten gela chiki batera, nun arkitu zuben gure konsultako gizona bakarrik mai baten aurrian chiki erdiko botilla arduarekin...

—Etzegoan orreatik orren bakarrik....

—Ta ogiya ta gaztarekin. Arriturik gelditu zan emakume ori, eta ziñaturikan esan zion.—Gizonchoa, ikaratzen nazu. Ainbeste kontu eman dizu medikuak esanaz ez ardorik erateko, eta ¿orrenbeste ardo eraten ari zera?—Demoñu-choroa; bañan ¿ez aldion aditu nola esan didan iru egunetik aurrera asitzeko erremediotan? Iru eguneko libertadea badiñat, eta oyen prohuba ondo atera bear diñat, bai; geroko parteak bear dizkiñat atera iru egun oyetan.

—Etzuben gauza zuzenik egingo.

—Ez bada. ¿Arrosak gogotik daude emen oraindikan?

—Bai jauna. Bañan igande arratsaldetan ez dakagu pakerik soldaru ta mutil koskorrekiñ. Ichubak dira loretara, ta bata bestien bizkarrera igo ta eramaten dizkigute nai dituzten guztiyak.

—Or dijuan jaun orrekin bi itz egin biar nituke... Gero arte Batista.

—Gero arte bada jauna.

MARCELINO SOROA.

I.^{ko} SOMAKETAREN ASKANTZA:

AITA.

SECCION AMENA.

B A R A T Z A N .

ZAZPIGARREN JOLASA.

—¿Tipulak biltzen ari altzera, Ana Mari?

—Bai jauna. Tipulak aurtan diru aundiya egiten du. Iru milla jarri nituen, eta batez beste kuarto bana emantare.... ¿badaki? diru—ba da.

—Beti diru artzen ari zerate.

—¡A jauna! Guk piskaka, piskaka, artu ta ogiyarentzat diña atera ezkerro kontentu. Gero buru galtzerik ez, dirurik ostuko diguten edo ez, ta amets larririk gabe, lo gozoago egiten degu.

—¿Ta chekorren diruare jan aldezute?

—Beste zuluak tapatzeko aguro zabaltzen ditugu jauna, bai.

—Bai, zubek egiten dezutena da kuarto batzubek izatian zillarretan biurtu. Pezetak baldin badira, bost pezetakuengatik trukatu, gero aben orde z urria artu, albada urre sarra, ta galtzerdi batian gorde.

—¡Ez da guchi galtzerdiyak soñerakore izatia!

—Obe izango dira bai; zergatik galtzerdiyak izan litezke galtzeko erdiyak.

—Bi zulo badituzte ez da gaitz izango.

—¿Zéin zan len atian?

—Eskale bat jauna. Orlako korritubak izaten ditugu guk. Esan di-yot ostiraletan ematen dala, ta eranzun dit urte bete ontan ez dala eto-rri.

—Orduban ostiral franko atzeratubak badakazki artzeko.

—Egun abetan jauna, uste det probintziyan diran ijito guztiyak emen dirala. Gaur goizian etorri zait bat eta gogo charretik eman diot...

—¡Jesus! Gogo charretik eskaleari,...

—Gogo charretik... ez bañan... ¿Zer nai du? Batetik ostirala ez izan, eta bestetik aĩn ichura gaiztua zuben... Bada izan da aski lotsa-gabia, junta andik ordu betera berriz etortzeko beste bat balitz beze-la.—Bañan emakumia—esan diyot—aristíyan eman dizut ta ¿berriz za-toz?—¿Neri? ez andrea.—¿Ezet? Arpegi ori bera, chaketatik asi ta jantzi guztiyare bai...—Nere aizpa izango zan.—¿Ta kokotzeko urra-tub'ori?...—Bai andrea bai, oso nere antza aundia du.

—¡Arrayia!

—Gero etorri zait beste bat zesto batekiñ, eta eskatu dit amar pe-zeta zestoarengatik. Nola gobada biltzeko egokiya iduritu zaitan, es-keñi diyot sei errial, eta eman egin dit.

—¡Ez ta Bayonako judubak ere!

—Gaurko egunian, atiak ichitzia onena. Pobriak esaten da bañan... pobre artian ausardi aundiya dago jauna, ta nola nai sartzen dira. Gaizto asko da: onak ere bagera bai... edo, badira, guk ere eziñ esan-go degu zer geran.

—Egiya. Atzo bada pasteleri batian sartu zan ijito bat eskian. Eman ziyoten bi zentimoko bat, eta beste bi trapu puška zar batetik aterarik, esan zuben: «Bekar orain lau zentimoko pastela.»

—¡Licharreríya! Obe zuben arto berua jan.

—Ara; abek ere laguncho on batzubek badaude.

—¿Zér?

—Bariak, jauna.

—¡A!

—Egoaldi sargoya zeguan, turmoyak jo du, ta beriala azaldu dira.

—¿Abek ere gauza zuzenik ez dute egingo?

—Ez jauna. Nundik nai sartzen dira likiskeri oyek, sasi ta pa-reta zarretatik intza asten dubenian, eta emen ibiltzen dira nai bezela beok Bolibarko pasiuan bezelašen.

—¡Ja, ja, ja, ja!

—Bederatziyetan etorri ezkeron onera farolarekin, ikusiko lituke landare guztiyak estaliyak oyekin, eta goiz aldera jutun dira pachara guztiyan beren chuloetara.

—¿Chanda egiten dute beraz lugartzakin?

—Bai jauna. Lugartzak billatzen dute eguzkiya, ta bariak eta karakolak estalkiya edo bustiya. Ona beste bare bat.

—¿Ona? Charra izango da.

—Ez bizirola ona, ez. Orra, eskutan artu ezkerok ez da orren kutsurik juten duben lingardarekiñ

—Nazka ematen du, bai.

—Aurreroko urtian atiak genitubenian, zakuka biltzen genituben.

—¿Ta orain ez aldezu aterik?

—Ez jauna.

—Ikusi ditut bada nik atiak.

—¿Nun jauna?

—Baratzako atia., echeko atia, ta barrenen ere bai beste ate asko.

—Ta ez jakiñ berorrek nik zer ate esaten ditutan?

—¿Ta?

—Bada atiari asko gustatzen zaizkate bariak.

—¿Bai e?

—Bai jauna. Batez ere karakolak. Ichubak dira karakoletara. Ematen zaizkate bariak pusketan, eta karakolak zanpatuta.

—Orra bada; zerbaitetako onak dira.

—¡A! Bai jauna. Emen gauza baterako charra dana, besterako ona da.

—Orregatik esaten det bada ez dezutela negar geyegirik egiñ biar.

—¡A jauna! ¿Etsai guchi ditugula uste aldu?

—Zubek guztiya aukeran nai dezute ta...

—¿Guk? Esan diyot bada; ogiyarentzat atera ezkerok...

—Lukainkentang ere bai. ¿Nun dabill Batista?

—Aldamenian da, Mikolašen echian. Jakingo du nola ezkondu dan...

—¿Nola? Bestiak bezela ezkonduko zan

—Bai jauna, bañan...

—Gure Mikolaš ¿ezkondu da beaz? Eta zeñekiñ, eta norekiñ..

—Ezkondu da jauna, zeraren... zerarekiñ...

—Beste Zeamako andre ura senarrarekiñ bezela asten altzera?

—¿Nola bada?

—Onela.—«Pranchisku ¿ez dakizu zer pasatzendan?—¿Zér bada?—Zeraingo zera zertzen omenda zereko zerarekiñ, eta ayek zertzen badire, iñolaz ere zereko zerera zertuko dire.—Emakumia, zer esan

naidezun zer orrekiñ ez badezu obeto zertzen ¿nik nola zertzia naitzu? Nik zertzekotan zer ori, obeto zertu zazu.—Bai... zu beti nere utsegiteak arrapatzen zabiltz eta far egiten....—Tira, tira.....—Ara bada, lenago buruba beste lekuban nekarren ta...—¿Nun? lepo gañean ez?—Nere lanean; eta esango dizut. Zeraingo Isabelen alaba, ezkontzen omen dala Segurako indiano batekiñ, eta ayek ezkontzera ezkerro, ortikan Zeraiña jungo dirala.—Bañan ¿nóla arrano nik burutaratu bear nuen orrenbeste zeren zera zertuekiñ?»

—Zeama ortan gauza asko pasatzen dira noski?

—Ala diote. Seguratarrak lotzen dizkate ayeri, diranak eta ezdiranak, eta jakiña da. Beaz Batista...

—Mokadu bat artzera junda ezkonberriakiñ. Deitu diote arren zai dagola legatza illarrekiñ ta...

—Legatza Mayatzian chanponian.

—Bañan ez gaurko egunian. Lengo denboretan izaten zan bi errialian arrua, eta gu bezelako baserritarrak gurdipak beterik arruak eramaten zuten legatza ondu ta urte guztiko bakallaba egiteko.

—Bai; bai; aitu izandu det nik ere ori. Ayengana nua.

—Ondo egingo du.

—Ez dakat gogo aundirik legatza jateko; illarrekiñ legatza baño naiago nuke ollaskua.

—Ez da batere charragoa, ez. Alare, tripak, subak eta urak zenbat eman ainbeste eraman.

—Banua, bada.

—Bijua, bijua; umore ona izango dute beñepiñ. Bañan esan beza-yo Batistari bigar goizerako kontubak ateratzeko gero.

—Chinchuegi da aztutzeko, bañan esango diyot, bai.

MARCELINO SOROA.

SECCION AMENA.

B A R A T Z A N .

ZORTZIGARREN JOLASA.

- ¿Agertu da, agertu da?
- Bai ba, Batista. Atzo an omen ziñaten.
- Bai jauna, ta ez nola naire; chiki ta aundi, pamili guztiya.
- Ondo egiña.
- ¿Badaki? Prozesiyua ere ikusi bear genduela ta...
- Ori. Urtiak dira orren ederrik egiñ ezdala.
- Ikustekua zan jauna. Bañan beorri kanpuan zan...
- Prozesiyo ondoren kochia zai nekarren ta ateranitzan.
- Bada jun giñan gero beoen echera ta...
- Ezerere etzenduten eraman ¿ala?
- ¿Eraman?
- Ezerez: lechubak, illarrak, esparraguak, arrautzak, ollaskuak, marrubiyak eta esnia besterik.
- Beste pruita batzuben nai genituben, bañan eramango ditugu eltzian.
- ¿Eltzian? Baita paziyan ere nai badezute. ¿Ez altzenduten ezer geiago echian?
- Isillik bego jauna. Guk izan genduben pena beorri Pasaira juna.
- Nik ere atsegin izango nuben zubekiñ arkitzia. Bañan aurreko

urtian gertatu zitzairan Ernanira jun biarra adiskide baten bidez, eta aurtan Pasaira beste batekin kunplitzera.

—Bai, batekin ta bestekin ondo irukitzeko chanda egin biar.

—Biarko. Berak ere nerekin ala izaten dira.

—Gu bada bestela, beorri an ez izanaren damua alde batera utzirik, bapojan t'eranta artsaldia pasa genduen.

—Atsegin det, atsegin det.

—Ezagutuba dago jauna. Uste nuben bazkariyak etzubela azkenik.

—¿Ez e?

—Ez jauna, ez. Beorren alabachuak pianua jo zuben, ta sekulako dantzak izan ziran. Ana Mari berriz, choratuba beorren kosmodamakin, eta ezda guchiyotako an agertzen diran gauzeekin, egundanoako palaziyuak, ontziyak, erriyak, elurteko mendiyak, guztitatik badago jauna, ta ber-berak dirudite. Jošpiñaši gero beste soñu bueltako polit arreakin, ta gezurra diruri kartoi biribill ayekin jotzia nai dana. Ni echekoandriarekin berriketan.... ta orla. Gero Antoniyo loruarekin zirika ta mirika etzan gelditu azarreazi zuben arte, ta azkenian mokuarekin biatzian eman ziyon beria.

—Ja, ja, ja, ja. ¡Gizarajua!

—Bai, or dabill biatz lotubarekin. ¡Kozk'ona egiñ ziyon bada!

—¿Orrenbesteraño?

—Azkazala batetik besteya zulatu ziyon ta...

—¡Gizarajua!

—¡Zé indarra duten mokuan oyek!

—Izugarriya.

—Manuelcho ta Luisacho berriz beste jostallubakin... eta ala bapogon egiñan illunabar arte.

—Obe, obe.

—Orra bada ze egun ederra pasa genduban, ta ori, azken juiziyokua izanik.

—¿Zuk ere aitu aldezu zerbait?

—Bai, gure ingurutan beñepin franko itz egin da gauz ortaz. San Juan ta Korpus egun batian...

—¿Ta zér?

—Betire... buru galtze piškabat ematen zigun.

—Ori bera gertatu zan lengo eunki edo sigloan 1734^{an}, baita. 1666, 1546 eta 1451^{an}, ezer orlako gauzik gertatu gabe. Elizak jarriya dakar Errezurreziyoko Pazkua ezin izan litekela Epailla edo Marchuaren ogei ta biya baño lenago, eta eztare Apirillaren ogei ta bostabañan berandubago, eta ala Korpus egun aundiya, eziñ erori leike

Mayatzaren ogei ta bata bañan lenago, eta Garagar-illaren ogeita laba baño geruago. Bi denboraben bitartian gertatzen dira chandatzan diran Elizako egun aundiak. Korpus ta San Juango gauz au, gertatukoda berriz 1943-garren urtian eta gaur bizi diran askok ikusi lezateke.

—Guk ez beñepiñ.

—¿Ez e? ¡Nork daki!

—Jaungoikoak jakingo ori.

—Bai, Batista. Bada geruago eroriko dira egun oyek batian, 2038, 2190, 2258, 2326, 2410 garrengo urtetan eta gisa ortan aurre-rago.

—¡Zér dan ez jakitia!

—Gizona, Mezetako liburuak ere badakazki denbora puskabateko egunak orrela jarriak.

—Ez jakiñ ordia bada guk, ez jakiñ.

—Aldanian bada ikasi.

—Etzait aztuko jauna, ez.

—Erresurreziyozko Pazkua erortzen da Epailla edo Marchuaren ogei ta biyan, ill ontan ill betia ogeita batian izatian ta egun au larunbata gertatzian. Au onla gertatzia zalla da ta izandu zan 1593, 1698, 1761, eta 1818-ko urteetan. Datozen beste iru eunki edo siglotan, ez da gertatuko Pazkorik Marchuen ogeita biyan 2285, 2353, 2137, 2505, 2972, 3029, 3041, 3648, 3925 eta beste asko onla kontuan arturik daudenak etorri arte.

—Ori da jakitia, ori. Gizonak sayatzea dira

—Bai; bañan abek gauza zarrak dira.

—Ez guretzat.

—Tolosan zezen ederrak omen ziran atzo.

—Ez det ezer aitu jauna. ¿Ta beorri ara jun gabe?

—Milla ta zortzireun ta irurogei ta seiyan; au da, orain dala ogei urte, izandu nitzan azkeneko ango festetan.

—Denborachua da.

—Bai; ta orduban zezen bat zorretan utzi ziguten, eta ordaña artzeko zai nago ara juteko.

—¿Zér eginzuten bada?

—Seigarren zezena jokatu gabe, ill zutela bostgarrena baño len.

—¿Ta nola gertaleike ori?

—Orduko gora berak esango dizkitzut. Urte artan San Juan bezpera bezperan, illaren ogeitabian, izan zan Madrillen naspilla aundi bat, eta eztakigu zer, bañan kontuba da, Tolosako zezenetarako

azaltzen zan aurreneko zezen illtzalliak, alde egintzubela Bayonara. Arrek berekiñ zuben jendian, agertzen zan besteren orde zezenak illtzeko, Praskubelo, zube deitzen diozuten bezela. Egundañoko jendiak giñan Donostitik, eta plazaren lau erdiyak eta geiago artzen genituen guk.

—¡Ez ta guchi ere!

—Asi ziran zezenak jokutzen, eta bostgarrena zan aundiyeneta-kua. Illtzeko, garayan, eman zizkan Praskubelok bost edo sei kolpe...

—¿Ezpatarekiñ?

—Lana frankorekiñ; bañan zezena beti zutik, eta bera baño lena-go besterenbat mundu ontatik bialtzeko asmuarekiñ. Praskubelo es-tutuena arkitzen zanian, botatzendu seigarrenak atia, azaldu ta be-riala ekiteyo Praskubelori bostgarren zezenaren aurrian zegoala, eta kontu artzeko denborik gabe, ematen diyo ezpatazo bat zezen pres-koari, eta nun botatzen duben ankaz gora, esan bezela, dar-dar, lau ankak gora aldera zitubela. Beriala etorrian muñ-jotzalle edo ka-cheterua, eta arren kontu emanzuten.

—¡Gezurra diruri!

—Ala diruri bai, baña alañen gertatu zan. Zañen bat ikutu ziyon ta, orla elbarritu zuben. Seigarrena ill ta gero, ordu erdi bat pasa zuben bostgarrena etzanazitzeko. Guk sei zezenen kontuben dirua eman genduan, eta nola seigarrena etzan jokatu ez kapa, pika ta banderill edo makill paper kizkurrezkuekiñ, eskatu genduan beste zezena, ojuka ta indarrian; ¿badakizu? bero šamarrak geunden gu ere, gure kafiak, kopak, zerbezak eta gañerako zerakiñ ta...

—Izango zan zerbait, bai.

—Gure abotik atera ziran kaso oyetan esaten diran gauza zuzen ta garbi guztiyak.

—Bai, bai; !an aitzen diranak! Beñ bakarrrik izandu naiz, eta etzait gogorik egiñ berriz juteko. Jendia geiegi arrotzen da orduban.

—Ala da. Kartzelan sartu nai ginduzten, bañan asko giñan, eta guztiyentzat lekurik etzan; utzi ginduzten gure ojubeikiñ ia, lertzen otegiñan. Beste zezenik ez omen zan.

—Orduban zalla izango zan ateratzia.

—Orrengatik esan dizut zezen bat zor digutela Tolosarrak.

—Barkatzia izango da bada onena.

—Arrazoya dezu. Ordutik asi zan Praskubeloren soñuba. Ta guztititik itz egiteko, ¿badakizu ichura ederreko artuak ikusi dituta-la?

—Bai jauna; artuak inguru abetan planta polita dakate. Jorratu

egin bear. Artuak bere sasoyan jorratzen ez ditunak, lan charra dauka, zergatik gero belarrak itotzen ditu, lurra zikintzen da, eta artua gelditzen da belarren azplin eta biardu dolbe denbora.

—¿Ta zér garai da onena artuak ereiteko?

—Artuak ereiteko.... esaera dan bezela San Markos astia, atzia baño aurria obia, edo beste gisara, San Jorji, artuak eregiteko goizegi: San Markos ereiñak balegoz.

—Eta egun bat besterik ez dago bitarte.

—Ez jauna.

—Gogotik egiñ biarko da orregatik egun artan lana. Antonio-rengana nua ia sentimo batzubekiñ biatza sendatzen ote zayon.

—Poza artuko du bai.

—Beriala naiz emen.

—Nai duben bezela, jauna,

MARCELINO SOROA.

II.^{garren}

ITANASIA.

Ardita beziñ
 Borobilla naiz
 ni gabe ez da
 otordurik;
 jana, erana,
 badira, baña
 eztago ardo
 ogirik.

(Askantza urrengo lumero edo liburuchuan.)

SECCION AMENA.

BARATZAN.

BEDERATZIGARREN JOLASA.

—¿Nola daude gariyak, Batista?

—Or daude ondo tente. Aurten lasto luzia ta galburu chikia jauna, eta izango du ale guchi.

—Gizon luze me bat bezela beaz. Ezur asko ta aragi guchi.

—Or nunbait jauna. Gariik ebaki ta arbiyak egiñ bear. Gu chikiyak giñanean eta ituleen ganaduen aurrean ibiltzen giñanean, biltzen ginduzen lurrean eroriyak zeuden galburuak, eta egiten genduen opilla gari arrekin; opillari sartzen giñozkan erdiin arrautze-kin ta bakallabakin egindako tortilla, eta gure pozik aundiena izaten zan San Juan chikietan, Iturrioz-ko ango zelai eder artan merendatzea.

—¿Ura mauka, e?

—Bai jauna, bai. Etzan munduan guretzat gauza oberik.

—¿Naiko illarra badakazute oraindikan?

—Bañan aunditu ta gogortzen dijua.

—Neri bada aza-illarrak geruago ta obiago iduritzen zaizkit.

—¿Bai?

—Zergatik zikintzen ditugun tomate piškabatekin ta...

—Leunduko dira orduban ederki.

—¿Eta zér diyo sagarrak?

—Sagarrak ez du ezer esaten, bañan erakustendu alia, eta aziya dauka jauna. San Juan egunian arbola azpian lau sagar gañian, ondo dan siñalian.

—Gero zazpi izango dirala ¿e?

—Bai jauna.

—Zerbaiten biarra badago.

—Ez da gezurra.

—Inguru abetan bai omenda bada arbol bat, sei karga izango ditubena.

—Baijauna, bai: badakit zein arbol dan. Lengo urteetan eman izandu ditu zazpi kargatañore.

—Arrayia! Orlako batzubekiñ, ez da urte charra izango.

—Ez jauna, ez. Arbol ederra da, eta azpiyan egon litezke berreun gizon.

—Eta upel bat ta sei zestera lanpern ¿e?

—Ori da. Alerik ez duten arbolak osto ederra daukate, eta aurten ematen ez badute, osto ederra dubenak, datorren urtian emango du.

—¿Zé esperantza!

—¿Esperantza? Aurten osasuna duben gizonak, urrengo urterako esperantza izan lezake.

—Beti badituzute zubek aterakeriyak.

—¿Aterakeriyak? Gure denboran gure buruban aiañ guchi sartu da, ezen ez da askorik aterako, ez. Beok bezala išturiyotan....

—¿Zé išturiyo! Zuben koplak dira oyek. Guk burubekiñ baño zubeak sudurrekiñ geiago ikasten dezute.

—Orrengatik izango ditugu orren luziak.

—Orrengatik luziak ez: luziak dituzutelako antz'ematen gauzari.

—Izan leike bai.

—Orra Jaungokuak ordaña eman.

—Ez mocharé.

—Ez ez, luzia. Ta ¿nola urte batzubetan sagarra ona ta ugari izanik, gertatzen dira sagardo charrak?

—¿Sagardo charrak jauna? ¡Bai!... gertatzen dira, ta ori da egiñzalleen alperkeriz. Upelak ustutzian, ondua ez dute garbitzen, ta nastuba izaten da. Kontu oyek erri barreneko kontubak dira. Beste baztar abetan eta zenbat eta Donostitik kanporago, gauza garbiyaquak izaten dira.

—Eta ¿nola urte batian ta bestian sagarrik izan gabe, sagardua izaten da?

—Oyek ere, kaletarrak egiten dituzten abillidadeak dira jauna.

—Gorroto pişken bat ¿baote diezu zuk kaletarrai?

—Ez jauna, ez. Jainkuak nai ez dezala, bañan....

—Obe, obe.

—Atzo konprimaziyan genituben, jauna, Mañubelcho ta Luisa-cho.

—¿Bai e?

—Bai jauna. Kandela eraman zuten, eta Ana-Mariri papera eramatia aztu. Galdetu omen ziyoten bere bigarren deituraz badaki, ama zanarena....

—Bai, bai.

—Ta ez omen zan oroitzen.

—¡A gañua!

—Gero berriz ere galdetu ziyotela emengua zan, ta—bai jauna emengua, Urniyetan jayua—eranzun omen zuben.

—¡Ja, ja, ja, ja! Ana-Marientzat ez da guchi gero ori....

—Ez jauna, ez.

—Eta aurrak negar egiñ zuten?

—Bai jauna. Denbora luzian egon ziran ta ¿badaki? aspertu.

—¿Ta Joñe Erramunen berririk ez dezute?

—Ez jauna, batere. Ura... matematika guztiyak jo ta...aizia buruban ta ibilli mundubanjun bazan, juntzan. Ez lanerako ta... ez ezertako. Ogiya ateratzeko ere ez.

—Obe du sartu atera baño. Choraturik egongo da an.

—¿Ameriketan? Zerekiñ?

—Naiko diruba badala ta....

—An ere bakiutak beriak ezagutuko ditu, bai.

—Bai Batista, bai. Ez da gezurra.

—Amaika modutara, bizi da mundu ontan jendia.

—Bai amabira ere.

—Bañan gaizki dabillenak beti berekiñ barrenen arra.

—Oriñen bai. Bada badakizu Amezketarrak....

—¿Amezketarrak? Ez ditzairala aitatu ere. Gure sukaldian itozteko zoriyan jartzen gaituzte= (*euliyak*).

—Ez dizut Amezketar oyek esaten, baizik zu ta ni bezelekuak.

—Beorri ta ni bezelakuak badira, ez dute Amezketako kutsu aundirik izango.

—Aditzera nai dizut eman, Amezketako jendiak....

—¡A! Bai jauna.

—Badakizu esaera dala, lapur famatua izateko, Amezketan jayo, Zaldibian azi, ta Ataunen bizi.

—Aitu izandu det jauna neronek ere chanchetako esaera ori.

—Bai; gañera esatendu, leku oyetan geienak biartubak edo diru eskasak izanik, argiak eta azkarrek ateratzen dirala,

—Bai jauna, bai.

—Bada Amezketan denbora batean zan gizon bat, zuena mando chiki bat, berarekin oso manchoa, baña beste gañerakoekin ostikalari izugarria. Gizon ori bere mandocho onekin juaten zan feri guztietara, eta beti ekartzen zituan, mandoa berekin eta ontza urre bi edo iru geiago.

—Azkarra izango zan bai.

—Esan dedan bezela, berarekin oso manchua zan mandoa, sal-tzen zuan, eta bereala ostikoka asi ta ezin menderaturik, eros-tenzutenak asten ziran gizon orren billa. Jabe zanak pasatzen zion eskua iztar artean, eta ibilliagatik nola nai, oni etzion ezer egi-ten; ematen zien berriz, eta mandoa beti lengoa, au da, ostikalaria. Gizon jabe ori, obeto ezagutu zezan, jartzen zuan zapel kapelu aundi bat: bereala berriz ere billatu eta desegiten zuen tratua, zortzi edo amar duro galdurik erosleak. Berriz ere ipintzen zuan mandoa salgai, eta berriz ere saldu ta mandoa lengoa. Guztiak ill bearrik asten ziran kapelu zabalaren billa, billatzen zuten, berriz erosleak galtzen zuen, eta Amezketarra bere mandoarekin eta naiko dirua-kiñ echera. Urrengo ferian ala berean, eta gis onetan mandochoa-rekiñ mantenzen zuen bere familia.

—¡Etzeguan apareju charra! Beretzat zeramazkien ontz urriak. Garbiyago nailitzake dirua irabazi. Obeto bizileike beste moduz.

—Ala da bai, Batista. Bada mundu ontan ondo bizitzeko, esaten dan bezela, arakiñekin gosaldu, iskribabakin bazkaldu ta mandaza-yekin afaldu.

—¿Eta baserritarrekin?

—¿Baserritarrekin? Errosayua errezatu.

—Ori izango da seguruena, bai.

—¿Nikolaś echian ote dago?

—¿Nikolaś? Echian izangoda, jauna.

—Araño nua bada.

—Orduban gero arte.

—Gero arte.

MARCELINO SOROA.

el finado y que ilustró con su talento; allí las personas más importantes de la invicta villa, como en demostracion del cariñoso afecto que le profesara Bilbao; allí, por último, gentes de todas clases y condiciones de la poblacion y de todo el Distrito de Valmaseda, derramando lágrimas tiernas por la desaparicion de su más esforzado paladin y de su más constante y desinteresado defensor. Pero al desaparecer el Sr. Balparda, no se ha llevado todo; nos ha dejado un gran espíritu de concordia y de conciliacion por herencia. Inspirémonos en él y tal vez, si seguimos sus consejos con perseverancia, lucirán días más brillantes y más esplendorosos que los actuales para nuestra atribulada madre Bizcaya, y para sus hermanas las nobles provincias de Alaba y Guipúzcoa.

FELIPE ALONSO DE CELADA.

Valmaseda, Noviembre de 1886.

SECCION AMENA.

B A R A T Z A N .

AMARGARREN JOLASA.

- ¿Zér berri degu Batista?
- ¿Berriyak? Zarrak berri jauna.
- ¿Zér chori dira emen dabiltzan abek?
- Pinchanak: arbol ortan dago kabiya ta umetan egon biar dute.
- Ez det ikusten kabiya.
- Goi goi aldian du, jauna. Ziriña egongo da lurrean aren parean.
- Bai, bai, orain ikusten det. Ta kabi polita egiten dute.
- Polita ta sendua.

- ¿Badakizu gaur bero egin dubela?
- Gogotik jauna. Madalenaz bero, agatara gero
- ¿Gaztañak botatzeko sasoiya badatorrela?
- Ori.
- Goizagotik beaz. Gaztañak botatzeko ego aizia.
- Mutill ona da bai ortarako. Bero onekin jendia erruz omen dator Donosti aldera.
- Gogotik: elchua bezela badator.
- Bai; aurtan baztanga soñurik ez da izan ta, kolera murmorik ere ez... gañera pakiare izango dala ta...
- ¿Bai e?
- Bai jauna; urte batzubetatik onera charrak ondu dira ta... onak chartu ta...
- ¿Pot e?
- Batez beste jauna.
- Orrekiñ ere zerbait esan naidezu zuk.
- ¿Guk zér esango degu jauna?
- Tori, tori zigarrocho bat bigar igandia da ta...
- ¡A zer zigarrua! Geruago ta aundiyago dakarzki bedorrek. Eskerrikasko, erreko degu pipan beorren osasunera.
- ¿Pipan? Kafien ondoren osorik.
- ¡Kapia... bai. Kapeteian enaiz oraindik bi bider besteik arkitu ta ori beorrekiñ, bañan noizik beiñ guk ere kape ori artzen degu jauna, bai; ta nere emazteak egindako kapia baño, geiago gustatzen zait Joñpiñazik egindakua.
- Kontu, Batista, kontu....
- Ala da bada jauna.
- Ana Marik adituko balizuke ¡ona jarriko litzake!
- ¡Bai! ez da estutuko orreatik, ez.
- Arriskatuba da gero ori esatia....
- ¿Ezdaki zergatik? Emaztiak botatzen diyo gaur kape puška bat ur beroari, ta ezer esaten ez badet, urrengo igandian guchišago, urrenguan guchiyago, ta orrela. Bañan nola Joñpiñaziri bere poltsatik ez dijoakiyon, liberdi bat gora bera etzayo ajolik jauna....
- ¿Ta zuri ez altzaizu ajolik?
- Nik obia arkitzendet eta, nola ikusten ezdetan.... miñik ez dit ematen.
- Esango dizut bada orain, gizon prestu zar batek denbora guch

dala esaten zirana. «Gaurko eguneko gaztiakiñ eztago jauna kontu zuzenik. ¡Non dira gure denborak! Gizon egiñ nitzan arte, ez nuen jauna nik jakindu kapeik izaten zanik ere. Ta esango diot nola jakindu nuen.

Beñ batian Zumarragako periyaa lagun batzuekiñ alleaitzia gertatu zan. Geon bazkari-legia egin genuen jauna, ta, ostatuan zan, (ondo gogoan dakat), bukaerakoan, alako gauza belz bat jarri ziguten jauna aurreko aldian, katillu batzuetan. Ardo koloria dik bada onek, baña eztek ardua izango tamañ'ontan, nion nere artean; eta nere bazterreko lagunak ere eztet uste ni baño abillagoak zirala edari jenero ura zer zan somatzeko, batek edo bestek usai egiñ genioralik. Bageunden baa jauna, bageunden, elkarren lotsaz bezela, ta, alakoik batian, mayaren beste aldian zegoen kaballero moduko bat asizan artzen. Orduan baa, asi giñan gu ere jauna, eta artu ere bai. Nik eta nere lagunak gero jakindu genuen, jauna, kapia zuela izena. Ogei ta lau urte kunplituba nitzan ni jauna eta lagunak ere ingurutsu ortakuak. ¡Non da orain alako konturik jauna!

—¡Ez da gezurra! Gaurko egunian jayo orduko kape ori ta ezpañetan zigarrua ez da palta.

—Ez, Batista, ez. Banua. Bigar albadegu jira bat egingo det.

—Atsegiñ izango degu; betozte guztiyak, guztiyak.

—Denborak laguntzen badu. Adiyo Batista.

—Bijua ondocho. Bigar arte.

MARCELINO SOROA.

SECCION AMENA.

B A R A T Z A N .

AMAIKAGARREN JOLASA.

—¿Belarra ebakitzen ari alzera, Batista?

—Bai jauna, bai, orain du bere denbora. Belarra ebakitzeko, ill bera, bestela ill berrian ebakitzen bada, austu egiten da ondu gabe. Azitakore ill bera, bañan ill berrian erein leike ostiraletan, zergatik ill berako ostiralak ill berri dira, eta ill berriko ostiralak ill berak.

—Oiek bai dirala matematikak, oiek. Asmatu besterik ez dago...

—¿Asmatu? Ala gertatzen da bada jauna, eta arbolak botatzeko ere kontu bera iduki bearda, bestela garai baten ordeztan bestian botatzen badira, zura gorritu egiten da.

—Aldamenian asi dan sagarduare garai okerrian egiña izango da?

—¿Bai? Polita omen da bada.

—¿Polita? Sagardo gazi antzeko illun loitsua? Atzo artsaldian baso bat eran nuben ta ¿badakizu zenbat kendu ziraten?

—¿Zenbat?

—¡Zortzi zentimo! ¡Noiz ezagutu da orrelakorik! ¡Zortzi zentimo baso kaškar bat, ezpañetara eraman orduko ustuba! Ta gaitz erdi sagarduen ichura zerbait balu, bañan upeletik ateratzen dala ikusiko ez balitz, iñork eluke esango legetarare sagardua dala.

—Lormandiko sagardu'oyek ez dira biziro zuzenak gertatu, ez.

—Normandiko eta gaurko Donostikuak alkarren antza badute

orain egiten dituzten naspillakin. Lengo denboretan baso bat sagardo izan aleiken onena arkitzen zan nun nai ardiptian, naiz arditu pazi zar baten puska lizundua izan, bañan oraiñ bost zentimoko ederrenakin, ezta arren usairik ere. Len baso onrauak ziran, gaurko egunian chikiak, geienaz titaria añakoak, eta ori aski ez balitz bezela, kanillatik legua erdi batera jarri ta sagardua añia afar gertatzen da, ta abora orduko, klak, sentitu gabe.

—Pobriak saiatu egiten, saiatu.

—¿Saiatu? Bai: bañan Jainkoak agintzen duan bezela. Lapurretak gisa askotara egiten dira.

—Bai jauna, egia da.

—¿Ta zér dio Mikolašek?

—¿Mikolaš? Len beziñ zintzo. Beti bere bi errialekua echeari begira.

—¿Ta zuria?

—¿Guriak, jauna? Eziñ iñora beiratu; ez dagon lekuan badaki....

—Ez dagola, bai; matematika zallak dira oiek Batista.

—Bada atzo ere Mikolašek zerri galanta saldu zuben.

—¿Diru ederrik artuko zuan beraz?

—¿Dirua? Ez nai bezela. Berak esaten zubena: «dirua artzen genduela uste, ta papera artu.» Papera eman zioten jauna. Utsa garbiak balirake, bañan batzuek eskuetan artziak ere nazka ematen dute.

—Eta askotan pusketan dijoaz. ¡Nun dira lengo ontzurre šarrak! Bañan orain urria gorde egiten da bereala.

—Guretzat beñepiñ ondo gordia egon izandu da beti.

—Arpegi charra jarriko diozute ta itzul egingo dute.

—Zerbait izango da.

—Gañera zubek lotu egiten dituzute, eta aieri gustatzen zaiote purrillan ibiltzia. Ortarako dira borobillak, korrika ibiltzeko.

—Guregatik ibilduko dira bada nai duten añia. Inguru abetan baño Bolibarko pasiuari jira geiago emango dituzte, bai, eta denda eder aietan obeto sartuko dira.

—¿Denda aietan? Bai. Santo Tomas egunean etorri zan andre Goierritarrak añia uzten badituzte guztiyak diru kaja beteko da.

—Gure diña izango zuben gaju'arrek ere ta....

—Sartu zan, bada, ango jostallu denda batian Donostiko feri aundien egun ortan, eta arriturik asi zan esaten:

—¡Au gauza ederra! ¿Denda ontako echekoandrea alda beorri?

—Andrechua, ¿zér naidu?—¿Nik? Ikusi; ikusi onen gauza ederrak! Zer gauz ederrak dauden emen! Orain ogei ta amasei urte izan nintzan ni Donostiñ. Arrezkero ¡diferentzi egindu! ¡Ok, gauza ederrak daudez emen! ¡Ok ederrak! Enaiz beñere izan ez Planponan, ez Bilbon, ez Tolosan. Gu beti baserriñ laneen.—Onezkero diru franko bildu du tá orain atsegiñian prochua atera biardu.—¡Umeek ordia, umeek!—¡Zorioneko umiak!—Bai: azi gendituun ta ezkondu zien, eta ez da asko bañan guretzat baserrirako aski; iruna milla erreal eman diogu bakoitzari ta... guretzat piška bat geldita ere bai ta... ¡Ba! ¡Ok gauza ederrak! ¡Ok denda ederrak! ¡Bi begiak ez dira aski ikusteko!

—Andrechua, beorrek pasako luke egun guztiya onla beste ezer egin gabe.—Bai; aiša pasa liteke beñepin onla. ¡Denbora errez jun!... ¡Diferentzia egin du Donostiak ni azkena izan nitzanetik!—Bai, bai, bañan guk lana egin biar degu. Ez ditugu iru milla errialik beorri beira egingo; beorrek ere choriyai egaka beira egonda etzituben egingo ta...

—Ez, ez; arrazoia du. Ariyo, ariyo. Bañan zer denda ederrak!

—¡Gajua; zoraturik zegoan noski. Beok beñepin gure bizkar amaika far egiten dute.

—Baita amabire. Zubek gure gaiñ bezela. Ta Mikolašen amona ¿nola dago?

—Pizkor dabill jauna. Urtiak gaiñan ta anka bat bestiarekin juaz... badaki.

—Bai; adiñ aundia ta adiñentzat senda-belarrik ez. Ara nua, bada.

—Nire banua, jauna; jungo gera alkarrekin.

—Bai, Batista.

MARCELINO SOROA.

SECCION AMENA.

BARATZAN.

AMABIGARREN JOLASA.

—¡Denbora da alde ontara agertu ez dala! ¿Bizi da, bizi da?

—Bai nai beñepiñ, Batista. Atzo aditzen nuben gisa ortako jolasa.

—Ez da ill oraindik?—Ezta naire; beorri zarrago izan ta ni le-nago ill zia nai aldu?—Ez, ez, atsegin det.—¿Zenbat dakazki bere-kin?—Irurogei ta emeretzi.—Gizon gogorra dago beorri oraindik.—Bai sobra, ezurretan.

—Etzuben arrazoia palta.

—Orra bada, egun abetan egin dituben egualdiyekin badakizu...

—Bai; egualdi onak jun dira.... bañan charrak ere badatoz. Char ta on guztitatik artu bear datozen bezela.

—Emendik aurrera naiko artua ta gaztaña duben baserritarra ez dago gaizki.

—Ez oriñen; aurten artua ondo bilduko da, baña gaztaña miñak jo du ta galtzen dijoa geiena. Arto urte ona izateko, obillua bear du izan tartean, auda, gauza koskor beltz bat, eta asko baldin badu, artuare izango da an gogotik. Gariyekin ere gertatzen da, gari urte charra, baratzuriyak gorriik ezbadu: izatendu burniyari ateratzen zaion gisan, ordoi bat ostuan Uzta Aboztutan.

—Arbiyak ere badatoz....

—Bai jauna. Arbiyare.... jorra bat, arbi bat. Zenbat jorratu ain-beste izan: jorra bat arbi bat, bi jorra ezkeru bi arbi, iru ezkeru iru arbi, eta iru arbitaa ezkeru, naikua.

—Ta ¿zér egin zuten lugartzak?

—¿Lugartzak jauna? Ezkutatu ziran ta pakia dakagu oraiñ uda-berri arte. ¡Ez digute lanbide gaiztoa eman. Dakiyen bezela, eunkizaten dituzte umiak, eta abek azitzian, ama chupa chupa egiñ ta itota uzten dute kabiyan. Lur puska batian kabiyan errenkaran egoten dira arrautz oriskak.

—¿Ta satorrik ezta?

—¿Satorrak? Bai, bai. Oyek ere badute beren abillidade ederra: lurra aidian jartzen dute eta landariak igartu. Oraiñ gloriyetan bizi diranak trikubak dira

—¿Trikubak?

—Bai jauna; sagar pilletan chilipurdika ibiltzen dira, betetzen dute bizkarra sagarrez, ta sartzen dira sasi zulueta.

—Zubek baño errezago egiten duten oiek bilkera.

—Ala da. Beñ etorri beardu bat jatera; jaki primoria da, erbiya beziñ ederra.

—Ez da gaizki esana. Eta orlako mokadu goñuak jateko bidea izan ta beti aitzakia aitzakien gañian dezute.

—¡Aitzakia.... Aitzakia!... Austen gera lanian ta, arto kaskarrak dabiltzanian ere irauten degunian ez gera illzen samurrak. Charra-rekiñ, irauten degunian, onaekiñ ¿zenbat iraungo ote genduke?

—Arrantzaliak baño obeto bizi zerate, bai.

—Arrantzaliak... bai... arrantzaliak zer ikusi geiago dakate. Guk ez degu gure biziya ainbesteko zalantzan jartzen.

—¿Zér egiten dezute goizian goizetik?

—¿Goizetik, jauna? Egun sentiyekin jaikitziari, lenbizi jaten egaztiyari eman, bestela itoko luteke bat asten diran bezela saltoka bizkarrera ta lepura.... Norbaiten kinka aditu orduko, zerriyak ere asten dira kurrinkaz eche guztiya aidian jartzen dutela. Gizentzen badaude ematen zaiote artalia, eta bestela, aza ostua ta ur zikiñ piña ka bat. Zerriya zikiña dala esaten da baño alimalirik garbiena da. Azpi guztiya loitsua baldin badauka ere, chokora jun ta egingo ditu bere biarrak. Gero ganaduari ematen zayo errejilloia edo zaya. Ganadu eta beste guztienak egitian, neguba bada gosalduta beriala pazi bat esne egosirik, taluak erre zigorrak zirt zart sutan egiten dutela ta sardiñ batzuek badire, erre aiek ere ta orrela....

—¡Arrayia! Etzerate gaizki jarriko lana gogoz egiteko.

—¿Gaizki? Ez jauna, ez. Ontziyak ere tripa utsik gaizki ibilduko lirake.

—Orrengatik besterik ez bada ondarra eramaten dute.

—Guk legatzaren orde zardiñ zarrak bezela.

—¿Ta trikubak?

—Maiz.... albalitz.... Udara bada, ganadu, zerri, egazti eta beste guztien kontuak egiñ ta juten gera achurrera edo laiaa lanera; zorziyak, gosaltzeko ordu arte.

—¿Ta zergatik baserritarrak maietik legua erdi batera jartzen zerate?

—Alare bidea topatzen degu, bai; urrutichotik ere pozik irichi gauz ona bada. Usaiak gaitz ez eta janak on digula.

—Gu jaiki orduko beñepiñ ¡lanak egiten dituzute zubek!

—Batzuetan.

—¿Feriyetan arkitu izandu zera maiz?

—Noizik beñi izan izandu naiz bai.

—¿Jende ernaia ta marrajo samarra biltzen omenda an?

—Batzuek, batzuek. Gisa ortakoak ere izaten dira.

—¿Ta zér naspilla jenero egiten dituzte?

—¿Naspillak? Beorrek ez du bada artan saiatzeko asmorik izango.....

—Jakiñ egin nai nuke.

—Bada, gertatzen da erostun batek edo besteak galdetzia: «¿Beyan saltzeko aldezu? Ta-bai.—¿Anzua edo ernaia dezu?—Bai, ernai det.—¿Zenbat illabete du ernai? Eroztuna urrutikoa baldin bada, bi illabetekua izan ta laukoa eranzuten diote batzubetan.—¿Zenbat eskatzen dezu bada ta esnetan nola dago?—Pichar bi esne baditu, iru ditubela esan, ia, ontzerdicho bat geiago ateratzen dan, batez ere urrutikoa bada: bertakoari eziñ gezur aundirik esan.

—Gauza okerrak dira oiek. ¿Ta konzienziya?

—Arrazoi du jauna, bai. Jaungoikoaren beldurrik ez dan lekuban gauza zuzenik ez.—Gero galdetzen dio ¿zenbat bada, zenbat?—Onentzat, ezurrak ere badauzka... ta aragitan janzia dago... Bost bat ontzurre nai nituke nik onentzat.—¡Gizona! ¿Bost ontzurre? Lau ontzurrian ere onelako beiak billatzen dira....—Lau ontzurrian ez beñepiñ: urtian ume bat egiten du ta.... onlako beiak ez dira non nai izaten. Beia bear badezu geienaz ere orlakosia billatuko dezu beste bat ere.—¿Nungua zera?—Ta gezurretan badabill, esaten dio Ernanikua, bada Tolosakua ta orla.—Bederatziurrenien probaako eman bear nazu beia.—Ez dizut emango. Nik dirua eskuban dala emango dizut beia, len ere eskarmentatua nago ni bederatziurrenien emanta.—Gizona, baña piyadoria jarriko dizut, ez bazera piyatzen.—Ez; ez det piyadore bearrik, nik dirua biet; bestela beia echera eramango det.—Ariyo; beia billatuko det, bai.—Onlakorik ez beñepiñ.—Diruarekin topatuko det, bai.—Ta nik ere salduko det.—Erosten badu,

gero andik egun batzuetara gertatzen da erosleak esatia saltzalleari: —Beiák ez ditu zuk esantako kondizioak.—Bai, janaririk ez diozu emango ta....—Bai, ta ostikore botatzen dit.—Gure echian etzuben beñepiñ orlako konturik.... toki arrotzian dagolako tirako ditu... gure echian emaztia ta umiak ibiltzen ziran beñepiñ esnia kentzen.

—¡A zér aparejubak!

—Bañan eskerrak onlakuak guchi izaten dirala. Geienak zintzoak, zuzenak eta prestubak arkitzen dira.

—Ala bear ere, idukirik Euskal-erriko gizalegia.

—Ori, jauna, ori.

—Bigar arte, Batista.

—¿Badijoa beaz?

—Bai; illargiare Ayako arri gañean zabaldurik azaltzenda ta.....

—Bai; illargi ederra, jauna; galanta.

—Ia lenbailen triku ori maniatzeko moduak egiten dituzun.

—Nere kontu, jauna, nere kontu, eta eskumuñak echean.

MARCELINO SOROA.

SECCION AMENA.

BARATZAN.

AZKEN-ITZA.

—¿Zer degu, Batista, zer degu?

—¿Zer degun? Ezerez, jauna, ezerez. Nigandik ez du beñepin mechik ere jakingo.

—¿Ez? ¿Zer gertatzen da bada?

—¿Zer gertatzen dan? Gauz aundia. Arriturik utzi ninduben atzo Mikolašek.

—¿Zerekin?

—¿Neronek ere bai aldakit? Sorgin kontua diruri ta....

—¿Sorgiñak ere baditugu?

—Nik ala uste.

—Ustiak erdiya ustela du ordia, ta badakizu ez dala gauz oietan sinistu bear.

—Egiya da jauna, bañan ikusten danarekin zer nai esan liteke.

—Ikusi makusi ¿zer ikusi dezu bada?

—Mikolaš....

—¿Mikolaš ikusi ta gelditu zera orren arrituba?

—Ez jauna. Mikolaš etorri zan atzo illunabarrian onera, eta eka-
rri zituben paper moldizkidatu batzuek, non azaltzen diran ¿zér uste
du? guk emen izandu ditugun jolas guztiak.

—¡Ja, ja, ja, ja, ja!

—¿Far egiten du? Orrek nauka bada burua galdurik.

—Chorakeriak sartu zaizkitzu ta....

—Dan bezela jauna.

—Ta ala izantare...

—An daude itz guztiak jarriak gure abotik atera diran bezelaše, eta lotsagarri gelditzeko....

—¿Lotsagarri? Bear bada ¿gaizki esanik edo itz desegoki eta bete utsegiterenbat itzuli ote zaigu bada?

—Ez nere ustez: bañan alare.... badaki.... ba ez bada obe izango degu emendik aurrera sukal chokuan sartu ta egon, an iñork gure jardunik aitu gabe.

—Nai dezun bezela. Sasoi obia dator emendik aurrera su bastarrean gaztaiñ danboliñari eragiñaz egoteko; ta baserritarren kontuak jakin nai ditubenak, datorrela aien artera.

—Ori jauna, ta baratzen....

—¿Baratzen? Gaurko eguneko emakumiak baratza berekin eramaten dute buru tontorrian, beren tipula, piper, baratzuri, udare arbol kabiyeekin, ama, ume ta guzti.

—¡Alafere! ¿Zér panparroi ibilliko diran!

—Orra bada; ta ez dezazula kezki iduki gure jolasen gañian.

—Bañan orrela azaldurik, jendiak beti ere...

—¿Jendiak? ¿Zér esango du? Nai gabian utsaldirenbat joan bazai-gu, erantzungo degu baserritarren azken-itzak.

—¿Baserritarrena, jauna?

—Bai; trabenan churruptat eta besteren artian, maiz pipa itzali eta zenbat bider piztu, beste ainbeste bider zintzurra bustiyaz, mingaña ederki dantzerazirik esaten dutena....

—¿Zér esaten dute, bada?

—Bero samar arkitzen diranian....

—¿Zér esaten dute?

—Diranak eta ez diranak aterarik....

—¿Bañan, zér esaten?...

—Azkeneko churruta bota ta....

—¿Zér, zér?

—Illunpetan balantzaka echera abiyatzerakuan....

—¿Zér esaten....

—Atetik eztarriari gogotik eragiñaz....

—¿Bañan zer esaten dute?

—¿Zér? «Jaunak, gaizki esanak barkatu.»

MARCELINO SOROA.

